

кандидат педагогічних наук, доцент доцент кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького
vadimd09@gmail.com

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРИКОРДОННИКІВ У НАПРЯМІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Позитивні і негативні зміни в кожній країні зумовлюють різнопланову динаміку розвитку будь-якої держави. Незалежно від рівня соціальних та економічних досягнень державотворці кожної країни покликані дбати про її суверенність і безпеку існування. Головна роль у забезпеченні надійності та недоторканості державних кордонів і територіального суверенітету нашої країни належить військовослужбовцям Державної прикордонної служби України (ДПСУ). Тому в наукових колах спостерігається посилена увага до професійної підготовки майбутніх фахівців прикордонного відомства. Саме висококваліфіковані дії прикордонників спрямовані на гарантування державного суверенітету і безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми, свідчить, що науковці всебічно розглядають різні аспекти професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників у дисертаціях в галузі педагогіки та психології. Так, у науковій роботі А. Афанасьєва визначено й обґрунтовано психологічні основи становлення військово-професійної відповідальності у курсантів Національної академії прикордонних військ України в процесі професійної підготовки [1]. Методику реалізації спеціальних педагогічних умов формування економічної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників визначено предметом дисертаційного дослідження Ю. Балашової [2]. У сучасних умовах технічного прогресу та глобальної інформатизації всіх процесів у кожній країні набуває особливої актуальності наукове дослідження А. Білоруса, де відображено результати експериментальної перевірки дієвості педагогічних умов формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників [3] та ін.

Невирішеними раніше аспектами проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх прикордонників є визначення шляхів оновлення освіти курсантів і слухачів Національної академії Державної прикордонної служби України (НАДПСУ) в напрямі формування соціально-економічної компетентності, що визначено метою цієї публікації.

На думку М. Недбая, «в умовах зміни соціального середовища, структури і змісту освіти, ціннісних та духовно-культурних орієнтацій особистості, інтеграції національної освіти в європейський освітній простір, нагальною стає необхідність приведення змісту і рівня професійної підготовки фахівців до запитів та потреб сучасності» [6, с. 6]. Відтак фахівці прикордонного відомства покликані бути компетентними не лише у військово-професійному аспекті, а,

згідно з новими вимогами, до «бойового потенціалу, підготовленості, бойових якостей, найефективнішого застосування в бою техніки та озброєння» [4, с. 6]. Курсанти і слухачі НАДПСУ зобов'язані усвідомлювати і розуміти особливості і динаміку соціальних змін та економічних процесів, які відбуваються нині в Україні. Таким чином, крім спеціальної військово-професійної підготовки, офіцерам-прикордонникам необхідні знання з дисциплін соціально-економічного спрямування. Так, у майбутній професійній діяльності вони можуть використовувати знання змісту і технологій різних аспектів боротьби в контексті соціальної психології організацій, що є одним із складників соціально-економічної підготовки.

Науковці пропонують такі технології боротьби в структурі організаційних відносин в соціальному середовищі, які прикордонники можуть використовувати й у професійній діяльності: дезорганізація, зіткнення, потенціалізація агресії, зрівноважування сил. Кожна з означених технологій реалізується за допомогою чітко окреслених методів. Наприклад, у процесі дезорганізації використовуються методи обмеження свободи дій в організації диспозиції для прояву ініціативи; використання вагомих аргументів для досягнення власних цілей і дезорганізації співрозмовника; декоординація, коли обговоренню підлягає не головна теза, а аргументи, що може викликати сумнів у співрозмовника у правильності своїх дій та ін. [5, с. 90-91].

Позаяк офіцери ДПСУ відповідно до своїх службових обов'язків покликані за допомогою атрибутів соціального впливу і соціального контролю регулювати процеси, які відбуваються у прикордонних підрозділах, вони повинні опанувати основи створення оптимальних організаційних відносин у такому мікросоціумі, використовуючи знання, вміння і навички соціально-психологічної підготовки.

Отже, означений аспект професійної освіти курсантів і слухачів НАДПСУ є важливим складником соціально-економічної компетентності фахівців прикордонного відомства. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розкритті методики формування соціально-економічної компетентності курсантів і слухачів НАДПСУ.

Література

1. Афанасьєв А. О. Психологічні основи становлення військово-професійної відповідальності у курсантів НАПВУ: дис. ... канд. психол. наук. Хмельницький, 2000. – 195 с.
2. Балашова Ю. В. Педагогічні умови формування економічної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 20.02.02. Хмельницький, 2002. – 20 с.
3. Білорус А. М. Педагогічні умови формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2007. – 21 с.
4. Брижаний Є. Військово-патріотичне виховання майбутніх офіцерів Збройних Сил України. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. 2016. – № 1 (3). – С. 5-18.

5. Мельничук І. М. Соціальна психологія організацій : навч.-метод. посібн. Тернопіль : ТДМУ, 2005. – 143 с.

6. Недбай М. П. Формування професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування технічних засобів у службовій діяльності : дис.... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2009. – 300 с.

УДК 338.31

Дідик М.І.

вчитель української мови та літератури,
Тернопільський обласний навчально – реабілітаційний центр
mariya.didyk@gmail.com

ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА

Слово *учитель* має давнє індоєвропейське коріння й означає «той, хто веде». Скільки має вчитися той, хто веде? Якими мають бути шляхи професійного розвитку педагога? «Скільки б ти не жив, усе життя слід навчатися», – говорить Сенека. [5, с. 67]

В. Сухомлинський писав: «Учительська професія – це людинознавство, постійне проникнення у складний духовний світ людини, що не припиняється».[5, с. 34] Якщо педагог прагне бути кращим, то постійно вдосконалюватиме себе, досягатиме високого рівня.

Актуальність професійного розвитку педагога, його практична значимість:

- забезпечує умови для розвитку творчої особистості дитини;
- сприяє виконанню завдань Національної доктрини розвитку освіти;
- сприяє позитивній мотивації учнів до пізнавальної діяльності, потреби в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні;
- забезпечує особистісно-орієнтовану модель навчання;
- робить можливим оригінальний підхід до побудови структури сучасного уроку.

Шляхи професійного розвитку учителя:

- досягти високого рівня володіння предметними та психологічними знаннями;
- допомогати своїм учням знаходити шляхи до самореалізації, самопізнання, стати самостійними, творчими та впевненими в собі;
- бути комунікативним, ерудованим;
- володіти логічно
- перспективним мисленням, проєктивними вміннями, адаптаційними та організаційними, інноваційними знаннями та навиками;
- керуватися у своїй роботі вміннями контролю та самоконтролю, навичками дослідницької діяльності учнів;
- постійно знаходитися у творчому пошуку, ні на мить не зупинятися на досягнутому;
- чітко визначати нові цілі;
- оперативно аналізувати помилки та недоліки своєї праці [4, с. 2];